ds. J. de Bruin, preek over Zondag 3 van de Heidelbergse Catechismus, gehouden in de Jeruzalemkerk (Chr. Geref. Kerk) te Rotterdam-Kralingen op 29 januari 2023.

Votum en groet

Zingen: Psalm 139:7

Gij hebt mijn gans gestel doorgrond,
Zelfs voor mijn eersten levensstond.
Ik ben verbazend voortgebracht.
Op 't nagaan van Uw wond're macht,
Sla ik verrukt het oog naar boven:
'k Zal U, mijn Schepper, altoos loven.

Schriftlezing: Lukas 15:11 t/m 24

11 En Hij zeide: Een zeker mens had twee zonen.
12 En de jongste van hen zeide tot den vader: Vader, geef mij het deel des goeds dat mij toekomt. En hij deelde hun het goed.
13 En niet vele dagen daarna, de jongste zoon alles bijeenvergaderd hebbende, is weggereisd in een vergelegen land, en heeft aldaar zijn goed doorgebracht, levende overdadiglijk.
14 En als hij het alles verteerd had, werd er een grote hongersnood in datzelve land, en hij begon gebrek te lijden.
15 En hij ging heen en voegde zich bij een van de burgers van datzelve land; en die zond hem op zijn land om de zwijnen te weiden.
16 En hij begeerde zijn buik te vullen met den draf, dien de zwijnen aten; en niemand gaf hem dien.
17 En tot zichzelven gekomen zijnde, zeide hij: Hoevele huurlingen mijns vaders hebben overvloed van brood, en ik verga van honger!
18 Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan, en ik zal tot hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd tegen den Hemel en voor u;
19 En ik ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden; maak mij als een van uw huurlingen.
20 En opstaande ging hij naar zijn vader. En als hij nog ver van hem was, zag hem zijn vader, en werd met innerlijke ontferming bewogen; en toelopende viel hem om zijn hals en kuste hem.
21 En de zoon zeide tot hem: Vader, ik heb gezondigd tegen den Hemel en voor u, en ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden.
22 Maar de vader zeide tot zijn dienstknechten: Brengt hier voor het beste kleed en doet het hem aan, en geeft een ring aan zijn hand en schoenen aan de voeten;
23 En brengt het gemeste kalf en slacht het; en laat ons eten en vrolijk zijn;
24 Want deze mijn zoon was dood en is weder levend geworden; en hij was verloren en is gevonden. En zij begonnen vrolijk te zijn.

Zingen: Psalm 106:4:

Wij hebben God op 't hoogst misdaan;
Wij zijn van 't heilspoor afgegaan;
Ja, wij en onze vaad'ren tevens,
Verzuimend' alle trouw en plicht,
Vergramden God, den God des levens,
Die zoveel wond'ren had verricht.

Lezen: 12 Artikelen des geloofs:
1 Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.
2 En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onzen Heere;
3 Die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria;
4 Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle;
5 ten derden dage wederom opgestaan van de doden;
6 opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtigen Vaders;
7 vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.
8 Ik geloof in den Heiligen Geest.
9 Ik geloof een heilige, algemene Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen;
10 vergeving der zonden;
11 wederopstanding des vleses;
12 en een eeuwig leven.

Lezen: Heidelbergse Catechismus Zondag 3:
Vraag 6 Heeft dan God den mens alzo boos en verkeerd geschapen?
Antw. Neen Hij; maar God heeft den mens goed en naar Zijn evenbeeld geschapen, dat is in ware gerechtigheid en heiligheid, opdat hij God zijn Schepper recht kennen, Hem van harte liefhebben en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zou, om Hem te loven en te prijzen.
Vraag 7 Vanwaar komt dan zulke verdorven aard des mensen?
Antw. Uit den val en de ongehoorzaamheid onzer eerste voorouders, Adam en Eva, in het paradijs, waar onze natuur alzo is verdorven geworden, dat wij allen in zonden ontvangen en geboren worden.
Vraag 8 Maar zijn wij alzo verdorven, dat wij ganselijk onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad?
Antw. Ja wij; tenzij dan dat wij door den Geest Gods wederom geboren worden.

Gebed.

Zingen: Psalm 51:3 en 5:
Vers 3
't Is niet alleen dit kwaad, dat roept om straf;
Neen, 'k ben in ongerechtigheid geboren;

Mijn zonde maakt mij 't voorwerp van Uw toren.
Reeds van het uur van mijn ontvang'nis af.
Zie, Gij hebt lust tot waarheid in 't gemoed;
Gij, HEER, Die weet, al wat ik heb misdreven,
Gij, die mijn geest met wijsheid hadt gevoed,
En in mijn ziel Uw Godd'lijk licht gegeven.
Vers 5:
Verberg Uw oog van mijn bedreven kwaad,
Waardoor mijn ziel gevoelt de diepste wonden;
Delg, delg toch uit mijn schuld en al mijn zonden,
En spreek mij vrij van mijne gruweldaad.
Herschep mijn hart, en reinig Gij, o HEER,
Die vuile bron van al mijn wanbedrijven;
Vernieuw in mij een vasten geest, en leer
Mij aan Uw dienst oprecht verbonden blijven.

Na het amen van de preek zingen wij: Psalm 147:2:
Hij heelt gebrokenen van harte,
En Hij verbindt z' in hunne smarte,
Die, in hun zonden en ellenden,
Tot Hem zich ter genezing wenden.
Hij telt het groot getal der starren,
Die 't scherpst gezicht op aard' verwarren.
Hij roept dat talloos heir te zamen,
En noemt die alle bij haar namen.

Preek:
Geliefde gemeente. Wat had de jongste zoon het toch goed thuis hè? Wat had die jongen nou nog te wensen, toen hij daar elke dag leefde bij zijn vader op de boerderij, die zo goed voor hem zorgde? Dag en nacht deelde hij in de liefde van zijn vader. Hij genoot van de rijkdom van zijn vader. En als vader er straks niet meer zal zijn, dan mag hij delen in de erfenis van zijn vader. Wat had die jongen nou nog meer te wensen, om daar te mogen leven? Hij had het goed, onuitsprekelijk goed. En toch wilde hij weg, weg bij zijn vader.

Hij wilde de erfenis van zijn vader al hebben, en hij wilde met dat geld in de wereld leven, in een ver-gelegen land. Genieten van wat de wereld biedt. Ver bij vader vandaan. Daarmee verbrak hij de gemeenschap met zijn vader. Daarmee zei hij dat goede leven met zijn vader vaarwel. En waar liep dat nou op uit bij die jongen, die weggelopen is bij zijn vader? Ach, toen al zijn geld op was, raakte hij ook nog eens zijn vrienden kwijt. Hij kwam als een onrein, zondig mensenkind tussen de varkens zitten. Als je hem daar zag zitten tussen de varkens, kon je werkelijk niet meer aan hem zien, dat hij het ooit zo goed heeft gehad bij zijn vader, dat hij prachtige kleding droeg bij zijn vader, hij het rijk had, en de liefde van zijn vader mocht ondervinden.

Hij zat daar tussen de varkens met oude, verscheurde vodden aan, en hij stonk naar de onreine dieren. Het was alles zijn eigen schuld. En, jongens en meisjes, toen die jongen daar zat, gebeurde er wat, hier in zijn hart. In zijn hart voelde hij iemand trekken. Zijn vader begon te trekken en het huis van zijn vader begon te trekken. Hij kreeg in herinnering hoe het vroeger was, toen hij nog bij zijn vader was, en zag daar tegenover de verschrikkelijke ellende waarin hij nu terechtgekomen was. Hoe meer hij daarover nadacht en hoe sterker hij zijn ellende ging zien, hoe sterker de begeerte werd om terug te keren naar de plaats waar hij ooit vandaan vertrokken was.

En op een dag zie ik hem opstaan en ik hoor hem zeggen: Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan, en ik zal tot hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd tegen den Hemel en voor u; en ik ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden. Maar zou ik dan alstublieft nog een huurling mogen zijn? Zou ik een dagloner mogen zijn? Zou ik nog één dag bij u op de boerderij mogen zijn? Als ik dat zou mogen krijgen, dat zou al een groot wonder zijn. En zo is hij op weg gegaan naar huis. Toen kwam hij daar die laatste heuvel over. Weet je wat die jongen niet wist? Dat vader elke dag, ’s morgens, ’s middags en ’s avonds op de uitkijk stond te wachten op de terugkeer van zijn verloren jongen. Toen zag hij hem aankomen, en toen bleef die vader niet aan het einde van het erf staan, maar hij is op die jongen toegerend. Hij heeft die jongen in zijn armen genomen en hij heeft die jongen…gekust.

Gemeente, als u grote gedachten van God wilt krijgen, moet je deze gelijkenis overdenken. Hoe de vader die vieze, vuile, zondige jongen toch weer ontving en hem kuste. En toen mocht hij mee naar binnen, en mocht hij weer delen in de oude rijkdom van vroeger en het geluk en de liefde met zijn vader. Daar hoor ik die vader zeggen: Deze mijn zoon was dood en is weder levend geworden; en hij was verloren en is gevonden. Wat zie je nu in deze gelijkenis gebeuren, gemeente? Daar zie je een jongen in drie verschillende staten, in drie verschillende toestanden. Allereerst het geluk bij zijn vader. Toen het grote ongeluk in de wereld. Ten derde hoe hij levend geworden was en teruggekeerd is tot zijn vader.

Dat zijn nou precies de drie kenmerken van zondag 3. Daarom schrijven we boven de prediking: De drievoudige staat van de mens. Ten eerste: De goed geschapen mens (dat was die verloren zoon toen hij nog bij zijn vader was). Ten tweede: De diep gevallen mens (dat was de verloren zoon toen hij bij de varkens zat, nadat hij zijn geld en goed van zijn vader in de wereld had doorgebracht). Ten derde: De wederom geboren mens (dat is die verloren zoon die terug mag keren).

Wat is de geestelijke inhoud van de Wet toch diep, gemeente. En wat is de Heere het toch waard om Hem boven alles lief te hebben met heel je bestaan. En daarbij ook alle andere mensen, die onze naasten zijn, lief te hebben als onszelf. Maar o, die ontdekking van vorige week zondag, in zondag 2. Die aangrijpende ontdekking, dat wij mensen daaraan niet meer kunnen voldoen.

En ik zou het je willen vragen: ken je die ontdekking vanuit de Wet van God. Heb je ook al geleerd om met een verbroken en met een verslagen hart, het voor de Heere te belijden: Ach Heere, ik kan dat alles nooit volkomen houden, al bent U het eeuwig waard. Maar ik voel het, ik zie het, ik erken het. Ik kan het niet en daar tegenover heb ik in mijn hart ontdekt dat ik van nature geneigd ben, U en mijn naaste te haten.

Maar nu komt er een vraag bij. Bent u, ben jij er nou ook achter gekomen, hoe dat alles zo gekomen is? Hoe komt het toch dat je zo boos bent? Hoe komt het dat je zo verkeerd bent? Want dat zijn twee woorden, die ik allereerst vind in vraag 6: Heeft dan God den mens alzo boos en verkeerd geschapen? En wanneer de onderwijzer deze twee woorden op zijn lippen neemt, en deze worden gebruikt in vraag 6, dan grijpt hij eigenlijk terug op de belijdenis van zondag 2.

Ja, gemeente, de mens is boos. Jongens en meisjes, dat woordje boos betekent niet, dat je wel eens heel boos kan zijn op je broertje of op je zusje, omdat die iets gedaan heeft wat jij niet wilde. Maar dat woordje boos betekent hier, dat de mens slecht is, en dat de mens een misdadiger is. De Heere Jezus zegt in Matth. 12:35: De boze mens brengt boze dingen voort uit den bozen schat. Dat is je hart. Dus boos betekent misdaden, slechte dingen.

En dan het tweede woordje verkeerd. Wat betekent het woordje verkeerd dan? Dat betekent dat wij onrechtvaardig zijn. Dat we niet meer op de goede weg wandelen. Dat wij van God afwijken. Dat betekent het woordje verkeerd. Petrus heeft ook heel indrukwekkend erop gewezen, toen hij zijn Pinksterpreek hield, en de Heere het behaagd heeft 3000 mensen te bekeren. Hij spreekt van dit verkeerd geslacht. Zo zijn wij boos en verkeerd.

Maar waar komt dat nou vandaan? Hoe komt het toch, dat Gods Woord ons dit van u, jou en mij moet zeggen? Wie is daar de oorzaak van? Is dat… God? Want luister eens, wat ik de onderwijzer hoor vragen: Heeft dan God den mens alzo boos en verkeerd geschapen? Ja, dat is de eerste vraag die wordt gesteld in zondag 3. Een vraag die ons terugbrengt naar het begin van Gods Woord. Gemeente, als het gaat om het zalig worden van zondaren, waar moeten wij dan beginnen? Ja, zegt iemand, dan moeten we maar bij Abraham beginnen, want met Abraham heeft God het genadeverbond opgericht en dat verbond spreekt van de verlossing van een zondaar.

Neen, daar moeten we niet beginnen. Iemand anders zegt: dan moeten we beginnen bij Adam die in de zonde gevallen is, want die moet zalig worden. Die gevallen mens moet zalig worden. U hebt gelijk, maar ook daar moeten wij niet beginnen. Weet u waar we altijd moeten beginnen, altijd weer? In Genesis 1 en 2. Niet gelijk bij Genesis 3. Eerst Genesis 1 en 2. Bij God de Schepper, Die de mens geschapen heeft op de zesde dag als het kroonjuweel van de schepping.

Maar hoe heeft God dat nou gedaan? Heeft God die mens geschapen als een boos en verkeerd mens, die geneigd is om God en de naaste te haten? O neen, gemeente, verre van dat. Dan hoor ik één van de vrienden van Job (Elihu) zeggen: Verre zij God van goddeloosheid en de Almachtige van onrecht. En als Elihu dat zegt, dan is dat genade dat hij dat zeggen mag. Want we moeten maar weer eerlijk met onszelf omgaan, gemeente. Dat ligt ons niet zo. Want een zondig mens is juist zo geneigd, vanwege die neiging tot het haten van God en onze naaste, om de schuld bij God te leggen.

Zeg, heb je dat nooit eens ontdekt in je hart, jongere, oudere? Het kan zomaar bij je opkomen hè? Had God dan die zondeval niet tegen kunnen houden? God wist toch wat er zou gebeuren? Is God nou almachtig? Had Hij de duivel niet bij Adam en Eva weg kunnen houden? Waarom gaf de Heere eigenlijk die boom van de kennis des goeds en des kwaads? Waarom dit en waarom is er zoveel ellende in deze wereld? God is toch liefde? En zo kunnen er allerlei vragen in je hart bovenkomen, waar eigenlijk iets achter zit, namelijk dat we heimelijk God de schuld geven, dat het is zoals het is. Dat we heimelijk God de schuld gaan geven, dat we zondig zijn, dat we ons niet kunnen bekeren.

Maar gemeente, het is Gods schuld niet. Heeft dan God den mens alzo boos en verkeerd geschapen? Neen, neen Hij. Maar daar tegenover heeft God ons goed geschapen. Daar zullen wij eerst eens over gaan mediteren samen. En wilt u dat alstublieft biddend doen? Om te zien tegen welke achtergrond onze diepe val staat. Dat hier Die grote Drie-enige God spreekt: Laat Ons mensen maken. O, de Heere God had al zoveel gemaakt. Die grote olifant heeft Hij gemaakt, dat kleine miertje heeft Hij gemaakt, die grote eikenboom heeft Hij gemaakt en het mos tussen het gras heeft Hij gemaakt.

De vogels in de lucht en de vissen in de zee. De allerkleinste visjes tot de grote potvissen toe. Het is alles het scheppingswerk van de Heere. De zon, maan en sterren, noem alles maar op wat er in Genesis 1 beschreven staat. En als de Heere dat alles gemaakt heeft, dan gaat Hij het allermooiste maken: De mens. Als een schepsel boven alle schepselen. Een mens met een redelijk verstand, een mens met een oprecht hart, een mens die bewust zijn Schepper mag loven, prijzen en dienen. Een mens die met bewustzijn God de Heere zal liefhebben en wil liefhebben en tot Zijn eer mag leven.

Ja, die mens heeft de Heere God op een hele bijzondere wijze geschapen, gemeente. Weet je het nog catechisanten van maandag, groep 3? Hoe we samen nagedacht hebben, hoe de Heere mannelijk en vrouwelijk geschapen heeft uit het stof van de aarde. En dat ik jullie verteld heb dat, als er staat in Genesis 2 dat de Heere de mens geformeerd heeft, dat er een woord staat dat betekent boetseren. Dat doe je met je handen. Daarom zingt David al in Psalm 119: Uw handen Heere. O gemeente, sta er eens bij stil. Die Goddelijke handen hebben de mens geboetseerd uit het stof der aarde. Zo heel zorgvuldig, zo heel bijzonder. Kijk toch eens hoe je er uitziet. Hoe alles in elkaar zit in de mens. Dat hebben Gods handen gedaan.

En toen de Heere Adam gemaakt had – ik zie dat in gedachten voor mij –, dan ligt Adam daar in de hof van Eden. God is er bij wijze van spreken voor uit de hemel gekomen, om letterlijk met Zijn handen Adam te boetseren uit dat stof. Maar kijk eens goed naar Adam, jongens en meisjes, als hij daar ligt. Hij ademt niet, zijn hart klopt niet. O ja, het is een prachtig schepsel. Zoiets had de Heere nog nooit gemaakt. Maar het leeft niet. Maar zie wat de Heere dan doet. Dan blaast Hij de geest, de ziel in Adam. En dan staat er in de grondtaal een woord, dat mij doet denken aan mond- op mondbeademing. Het is net alsof de Heere God Adam kuste op zijn mond, en daarmee het leven in Adam heeft geblazen. En met dat de Heere God dat deed, ging Adam leven en werd hij tot een levende ziel. Dus op dat moment gaf de Heere in Adam ook een ziel, zodat er daadwerkelijk een mens geschapen was, die bestond uit een lichaam en een ziel. Daarna heeft de Heere ook Eva geschapen uit de rib van Adam, op dezelfde wijze. En daar staan ze, twee mensen voor het aangezicht van God. En de Heere ziet ze staan, en dan jubelt de Heere het als het ware uit: En ziet, het was zeer goed.

Nou, dat staat hier in het antwoord: God heeft de mens goed en naar Zijn evenbeeld geschapen. Dus leken Adam en Eva op God. Ik zie verschillende kinderen en jongeren zitten, en de meesten zitten bij hun vader en hun moeder. En als je goed naar kinderen gaat kijken – ik heb dat natuurlijk bij de kennismaking moeten oefenen, om goed naar de kinderen te kijken en bij wie ze horen –, dan kon je soms het evenbeeld van papa of mama aan die kinderen zien. Bijvoorbeeld je ogen, of je haar, of de vorm van je gezicht. Dan kun je precies zien, kijk dat is er één van die, en dat is er één van die. Want je hebt het evenbeeld van je vader en/of van je moeder, meestal van samen. Als de Heere nou vanuit de hemel naar Adam keek en naar Eva keek, zag Hij Zijn evenbeeld. Het waren de kinderen van God de Vader. Zij leken op hun Vader, hun Schepper.

Wat houdt dat in? Ik zou vijf dingen willen noemen, waarin de mens op hun Vader, op God leek. Allereerst had de mens een redelijk verstand, dat vervuld was met wijsheid, waardoor ze God op de juiste wijze konden kennen. En echt, jongelui, als Adam en Eva daar in het paradijs liepen, dan kwam de Heere hen elke dag opzoeken. Zij wisten precies wanneer Hij kwam aan een bepaald geluid van het ruisen in de bomen. Hun verstand was zó vervuld met wijsheid, dat ze direct begrepen: daar komt Vader, onze Schepper van hemel en van aarde. Daarin leken zij op God.

Het tweede, waarin zij op God leken is: de Heere had hen zo geschapen dat ze niet anders wilden, dan God liefhebben boven alles. Hun wil was helemaal in overeenstemming met de wil van God. En dan het derde: Zij stonden recht voor God. Ze konden God recht in de ogen kijken. Er lag niets tussen God en hun hart. Er was niet één zonde te vinden. Dat noemt de Bijbel rechtvaardigen. Ze waren vol van gerechtigheid. Daar zit het woordje recht in. Er lag niets tussen God en hun hart. Zij deelden in de gerechtigheid van God.

En dan het vierde. Je zag het ook in hun levenswandel. Zij wandelden heilig voor God. Want er was ook iets van Gods heiligheid in hun leven, en dat kwam openbaar. Daarom waren er ook geen zonden, alleen goede werken, heilige werken voor God. En dan het vijfde. Zij bezaten koninklijke eigenschappen. Adam en Eva waren eigenlijk een koning en een koningin op aarde. Ze mochten regeren over de ganse schepping. Nou, daar hebt u een aantal aspecten van het evenbeeld van God. Wijsheid in het verstand. Een wil overeenkomstig met Gods wil. Ze waren rechtvaardig. Ze waren heilig. Ze hadden koninklijke eigenschappen.

En zo heeft God de mens geschapen. En in Adam en Eva, gemeente, zag Hij u en zag Hij jou. Want in Adam en Eva was het ganse menselijk geslacht opgesloten. Dus als wij spreken over de schepping van Adam en Eva, hebben we het ook over de schepping van jou, van u en van mij. Want we zijn allen uit die twee mensen voortgekomen. En zij leefden daar, Adam en Eva in het paradijs. Er stonden prachtige bomen met heerlijke vruchten. Daar mochten ze elke dag van eten, dat had de Heere gezegd.

En dan weten jullie wel, jongens en meisjes, dat er tussen al die bomen in het paradijs twee hele bijzondere bomen waren. De ene boom, daar mochten ze niet van eten. Hoe heet die boom ook alweer? Juist, de boom der kennis des goeds en des kwaads. En er was nog een tweede boom en daar mochten ze wel van eten. Dat was de boom des levens. Waarom stonden die twee bomen daar nou? De Heere wilde de mens beproeven. O jawel, Hij had hen goed geschapen, en hun wil was in overeenstemming met de wil van God.

En nu wilde de Heere hun liefde en gehoorzaamheid beproeven. Hij zegt: Kijk Adam, die ene boom daar mag je niet van eten. Dat is Mijn eigendom. Die staat daar puur voor de sier, maar daar mag je niet van eten. Zul je gehoorzaam zijn, Adam? Zul je gehoorzaam zijn, Eva? Ja Vader, ja God, wij zullen er niet van eten. Adam en Eva, luister eens. Als jullie Mij gehoorzaam blijven en je zult inderdaad niet van die boom eten, dan geef ik jullie de eeuwige zaligheid. Om eeuwig bij Mij te leven en om Mij te loven en te prijzen. Als teken dat deze belofte waar is, geef ik jullie die andere boom, de boom des levens als een sacrament.

O, wat een goedheid van de Heere, gemeente, dat daar twee tekenen in die hof van Eden waren, die Adam en Eva elke dag bepaalden bij hun opdracht om Hem vrijwillig lief te hebben, en gehoorzaam te zijn aan Hem. Kijk, zo schiep Hij Adam en Eva. En zo schiep God u, jou en mij in hen. Want Adam was het hoofd van het ganse menselijk geslacht. Daarom mogen we met recht zeggen, dat wij mensen, u, jij en ik, in Adam en Eva ook dat beeld van God droegen. Wij stonden ook recht voor God, en in Adam en Eva waren wij ook heilig voor God en wandelden wij zo. En was onze wil ook in overeenstemming met Gods wil. Ja, zo was het. Dat was de goed geschapen mens. Waar is die mens gebleven? Zit hier nog zo'n mens? Dat is een vraag!

Zullen we Psalm 14 eens opzoeken, berijmd. Dat ga ik met u lezen. Het is mijn hartelijk gebed geweest, dat de Heere dit als een pijl wil afschieten in uw, jouw en mijn hart.
Psalm 14:2:
De grote God, die 't recht verdedigt, sloeg
Van 's hemels troon Zijn ogen naar beneden
(dat doet Hij ook nu, op dit moment)
Op Adams kroost,
(dat bent u, dat ben jij en dat ben ik)
doorzocht hun hart en zeden;
Hij zag,
(ook vanmiddag onder de prediking van het Woord in Rotterdam Kralingen)
of zich geen mens verstandig droeg,
En naar Hem vroeg.

U bevindt zich deze middag in een rechtszaal. En God de Rechter, de alwetende God komt deze middag tot u, tot jou en tot mij. Hij slaat Zijn ogen op u, op jou, als Adams kroost en Hij kijkt of je je verstandig gedraagt en of je naar God vraagt. En dan gaan we naar Psalm 14:3:
Hij zocht alom, maar ach, Hij vond er geen;
Want alle vlees is trouw'loos afgeweken;
Het land is vol van stinkende gebreken;
Geen sterveling wil 't pad der deugd betreên;
Ja, zelfs niet één.

Dat is wat, gemeente! Daar zit je nou voor dat Goddelijke onderzoek vanmiddag. En de Heere kijkt of hier nog een nakomeling van Adam is, die is zoals het was in het paradijs. Dan hoor ik de Heere zeggen: Hij vond er geen. Dat deed de Heere eeuwen geleden al naar het paradijs gaan, en zo komt Hij deze middag in het midden van de gemeente als de grote Rechter van hemel en aarde, Die de Schepper is. En klinkt ook deze middag Zijn stem vol majesteit en heerlijkheid: ‘Waar zijt Gij?’

Waar ben je, mens, die Ik zó goed geschapen heb, naar Mijn evenbeeld? Waar is Mijn kind? Waar was Adam? Waar was Eva? Toen de Heere zo in de hof kwam? Verstopt, weggekropen in de struiken. Naakt voor God. Geen heerlijke staat meer, zoals het was in het paradijs. Geen staat van rechtheid meer. Niet meer die goed geschapen mens, maar een diep, diep gevallen mens.

Onze tweede gedachte: de diep gevallen mens.
Hoe is dat toch gekomen? Vraag 7: Vanwaar komt dan zulke verdorven aard des mensen? Wat is de oorsprong, de bron van deze rampzalige verdorvenheid, gemeente? O neen, niet uit God de Schepper, de goede Schepper aller dingen. Maar waar dan wel vandaan? Welnu, zegt de leerling: Uit den val en de ongehoorzaamheid onzer eerste voorouders, Adam en Eva, in het paradijs, waar onze natuur alzo is verdorven geworden, dat wij allen in zonden ontvangen en geboren worden.

En dan gaan we naar Genesis 3, nadat we eerst bij Genesis 1 en 2 zijn geweest. Daar loopt Eva, goed geschapen met een vrije wil om te gehoorzamen. En dan komt ze in de buurt van de boom der kennis des goeds en des kwaads. Er klinkt opeens een stem: 'Is het ook dat God gezegd heeft: Gijlieden zult niet eten van allen boom dezes hofs?' Wie is dat? Ze kijkt op en ziet een slang. Neen, gemeente, neen jongelui, ze ziet geen boze geest of zo. Ze ziet niet een draak, zoals de duivel weleens uitgebeeld wordt in Gods Woord, maar ze ziet een slang, één van de schepselen van God. Geschapen zoals alle andere dieren.

Deze slang, zo staat er in de Bijbel, was listiger dan alle andere dieren van het veld. Neen, dat betekent niet, dat deze slang gemeen was of zo. Dat kon helemaal nog niet. Het was nog de staat der rechtheid. De zondeval was er nog niet, en de gevolgen van de zonde waren er ook niet. Het was niet een gemene slang, die je zomaar kon bijten en het gif in je aderen kon spuiten, neen dat niet. Het was wel een heel bijzonder dier. Want het woordje 'listiger' betekent eigenlijk zoiets, dat het een opvallend dier geweest moet zijn, te midden van alle andere dieren, die uitblonk in wijsheid, in intelligentie en in slimheid.

Er zijn ook best wel aardig wat verklaarders – en daar is best wat voor te zeggen –, die menen dat die slang zich ook op een bijzondere manier voortbewoog. Recht overeind, met kronkelingen. Want na de zondeval wordt hij namelijk diep vernederd en moet hij kruipen in het stof. En juist omdat deze slang listiger was dan de andere dieren van het veld, die dus uitblonk in wat meer bijzonderheden, keek Eva er toch ook niet zo raar van op, dat die slang opeens begon te spreken. Ik lees dat tenminste niet in Gods Woord.

Wat ik wel opmerk in Gods Woord is, dat ze direct aangetrokken is door die stem. Reken maar dat die stem heel vleiend, heel liefdevol gesproken heeft. En dat die stem zo gesproken heeft, alsof het leek dat het de stem van God was. Want we weten van wie die stem was. Dat was van de duivel, die de grote imitator is van God. En Eva heeft ook gehoord wat die stem tegen haar zei. Die stem begon haar te verleiden. Ja, de duivel begon haar te verleiden met leugens. De duivel ging inspelen op haar wil, om toch te doen wat ze niet mocht: eten van die verboden vrucht.

Gemeente, toen ze dat uiteindelijk wel gedaan heeft, was dat niet zomaar wat, maar dat was een vreselijke daad tot zonde. Waar begon de zondeval? Begon die toen Eva haar hand uitstrekte, die vrucht plukte en begon te eten? Neen, de zondeval begon in het hart van Eva. De zonde begint altijd met een begeerte. Zo is het ook bij Eva geweest. Wat werd voor haar nou zo begeerlijk, toen ze door de duivel werd verleid? Was dat die prachtige vrucht? Neen, want heel de hof hing vol met prachtige vruchten. Maar weet u tot welke begeerte de duivel haar verleid heeft? Om als God te zijn. Weet u wat dat betekent? God van de troon en ik erop.

Als de duivel bezig is om haar zo te verleiden en dat haar voor te stellen, gebeurt er iets in de vrije wil die Eva had. Ja, ze kón staande blijven, want ze was zo geschapen. Maar door die invloed van de duivel, begon er toch iets in haar goede wil te ontstaan. Ze ging de duivel geloven, en ze liet daartoe het vuil in haar goede hart stromen. En moedwillig heeft ze toch van die boom gegeten, want zij wilde als God zijn. Augustinus zegt ervan: De mens kon nog vallen en zo dit geschiedde, ook nog sterven, zodat hij val en dood nog te boven moest komen, opdat hij niet meer zou kunnen zondigen, en daarom ook niet meer zou kunnen sterven, maar zover is het nooit gekomen.

De duivel heeft de mens verleid. Eva luisterde naar de duivel. Haar hart werd veranderd. Haar wil werd veranderd. Ze ging de leugen geloven en ze verwierp de waarheid. Ze wist zó goed wat de waarheid was. Want God had dat duidelijk gesproken. En dwars tegen die waarheid in, zondigde zij toch. Daarom noemen wij de val een moedwillige val. Er kwam een wil op uit haarzelf, uit haar binnenste, om opzettelijk te zondigen. Kijk, en toen dat gebeurde in haar ziel, toen werd de begeerte een daad en heeft zij de vrucht genomen om als God te zijn. En zij heeft gegeten. Zij heeft Adam gegeven en ook Adam heeft gegeten, en toen viel de mens. Dat is de val en de ongehoorzaamheid van onze voorouders, Adam en Eva.

Toen is er zoiets verschrikkelijks gebeurd, zoiets rampzaligs, zoiets Godsonterends. Daar verloor de mens de rechte kennis van God. Hij wilde als God zijn. Hij wilde daarmee niet meer wat God wilde. Hij stond niet meer recht voor God. Hij wandelde niet meer heilig voor God. Hij raakte de liefde tot God kwijt. Hij raakte de liefde tot de naaste kwijt. Hij zal nooit meer met God willen leven en ook niet meer kunnen leven uit zichzelf. Hij was geen Godlover meer, maar een eerrover van God. O gemeente, wat een verschrikkelijke gruweldaad van de mens, van Adam en Eva. Maar ook van u, jou en mij.

Want in Adam en Eva hebben wij mee gezondigd. Want God had de mens geschapen in een verbond. Adam was dat hoofd en wij hoorden daarbij. Daarom zijn wij ook in Adam en Eva gevallen. En weet u wat er nou nodig is, gemeente? Zul je daar de Heere om vragen, of je daar nou voor mag vallen? Of je het daarmee eens mag worden? Want als dat niet gebeurt, gemeente, dan valt dat zo verkeerd in ons hart en zeggen we: Hoe kan dat nou toch? Hoe kan de Heere nou de zonde van Adam en Eva ook mij toerekenen?

Maar als de Heilige Geest in je hart gaat werken, en de Heere Jezus gaat je uit het Woord ontdekken, dat je in Adam gezondigd hebt en dat je in Eva gezondigd hebt, dan gaat de Heere je wil zó ombuigen, dat je het eens wordt met God. Weet je wat je dan gaat belijden? Dan zeg je: Heere, Adams val is mijn val. Adams ongehoorzaamheid is mijn ongehoorzaamheid. Eva's zonde is mijn zonde.

En als de Heere de liefde in je hart gaat uitstorten, dan geeft dat juist een verbroken en verslagen hart. Dan vindt de Heere je op je knieën in de binnenkamer voor God. Dan zeg je: Heere, zo is het. Ik ben in ongerechtigheid geboren en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen. Dan ga jij je schamen voor een heilig God. Dan wordt je hart vervuld met droefheid, dat wij mensen die lieve, goede en goedertieren God en Vader dát hebben aangedaan. O, wat krijg je dan een walg aan de zonde, aan de zondeval. Neen, dat kent de naamchristen niet. Dat kent ook een schijngelovige niet. Die kunnen er misschien wel over praten. Die kunnen het er misschien wel mee eens zijn. Die kunnen ook wel hun leven wat proberen te beteren. En ze kunnen het misschien zó toestemmen, zodat je de indruk krijgt dat ze er iets van beleefd hebben.

En toch is het niet zo, want een naamchristen en een schijngelovige, die kennen die ware liefdestranen niet, in de binnenkamer voor God. Die tranen over dat grote kwaad waarvan je gaat voelen: dat heb ik tegen een goeddoend God bedreven. Maar als je door Gods Geest zaligmakende genade krijgt, dan ga je het verstaan. Dan doet het pijn en dan gaat het smart doen. Als Christus je zó gaat onderwijzen door Zijn Wet. Als Christus je het zo gaat leren door Zijn Geest, dat de Geest je gaat overtuigen van deze verschrikkelijke verdorvenheden.

Dan zeg je: O Heere, mijn natuur is zó verdorven, ik ben in zonden ontvangen en geboren. Gemeente, die smartelijke erfzonde, weet je hoe ver dat kan gaan? Als Gods Geest je dat laat zien, dat je Adam bent en dat je Eva bent, en dat dát de nood van je eigen leven wordt. Dan krijg je ook de nood van je kinderen te zien. Misschien heb je de uitdrukking wel eens gehoord, wat een knecht van God eens gezegd heeft tegen zijn gemeente. Heb je het doopwater wel eens nat gemaakt met je tranen? Vader, heb je zo wel eens bij het wiegje van je kind gestaan? Moeder, heb je ’s avonds zo wel eens de ronde gedaan langs de bedden van je slapende kinderen? En het naar je toekwam: daar ligt mijn jongen en daar ligt mijn meisje, in zonden ontvangen en geboren. Dat is mijn schuld.

Dat is een ontdekking! Dan heb je geleerd, wat er in het paradijs is gebeurd. Dat het zo erg met ons is, dat we geen reine uit onszelf kunnen voortbrengen. Want we zijn onrein, we zijn boos, we zijn verkeerd. En dat vanwege onze diepe val in het paradijs. O gemeente, dan is er van onze kant geen weg meer om het goed te krijgen. Het is zelfs zo erg, dat we uit onszelf niet eens het goed *willen* krijgen. Maar wat een wonder, dat er in de Hemel een God is, Die raad weet met zulke diepgevallen zondaren. Want dan kom ik bij zo’n wonderlijk woord terecht. Waar wij nu zo verdorven zijn, waar wij zo boos en verkeerd zijn, waar wij zo gruwelijk in de ellende terechtgekomen zijn, zo diep verloren, zo ten dode opgeschreven, lees ik hier in vraag 8: Maar zijn wij alzo verdorven, dat wij ganselijk onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad? Dan hoor ik een zondaar wenend zeggen: Ja, wij; maar dan staat er geen punt, o Goddelijk wonder. Er staat geen punt gemeente, want dan zou het eeuwig verloren zijn.

Maar nu staat er een punt/komma. En dan komt er zo'n prachtig, zo'n heerlijk woord, dat je hier te midden van de donkere duistere klanken van onze diepe val in het paradijs, de eerste lichtstraal van het Evangelie mag horen: tenzij dan dat wij door den Geest Gods wederom geboren worden. En dat brengt ons bij onze laatste gedachte: De wederom geboren mens. Ja, dat is een wonder. En echt gemeente, er ligt in ons niets dat de Heere dat zou kunnen doen. Er zijn echt geen aanknopingspunten of zo. Ja, wel enkele vonken, zoals Calvijn dat zegt, dat wij het beeld van God dragen. En ons geweten, onze consciëntie, die gaat spreken als we zonden doen.

Zeker, als Gods Geest je gaat overtuigen, dan gaat de consciëntie, je geweten je aanklagen. Maar wij zijn vanuit onszelf zó verdorven. We kunnen ons niet redden en we willen onszelf niet redden. Maar daar komt … God. Met het wonder van de wedergeboorte, O, er is niets in ons, dat God het zou kunnen doen, helemaal niets. Weet u wat Gods Woord zegt? 'Daarom, zeg tot het huis Israëls: Zo zegt de Heere HEERE: Ik doe het niet om uwentwil.' Het kan ook niet hè? Het kan ook niet. Maar dan het wonder: 'maar om Mijn heiligen Naam.'

O, daar mag je nou werkzaam mee worden voor je eigen totale verdorvenheid. Maar ook als het gaat om de ziel van je kinderen en je kleinkinderen. En wat ziet de Heere dat toch graag. Dat je met de nood van je eigen ziel en met de nood van je kinderen en je nageslacht, op je knieën terecht mag komen. En dan hoor ik het – ja, mag ik het dan zo toch maar zeggen – mijn geestelijke vader ds. Tanis zeggen: Leg je vinger er maar bij. O, kom toch met dat Woord op je knieën. Niets in jezelf, rechteloos, maar pleitend op het gesproken Woord.

Heere, hier staat het toch: Dat U geen lust hebt in de dood van de goddeloze. U hebt het toch tegen Nicodémus gezegd, dat hij wederom geboren moet worden? En als U het zegt, is het toch mogelijk, Heere? O, wilt U dat wonder in mijn leven doen, in het leven van mijn jongen en in het leven van mijn meisje. O God, zegt Gods knecht dan: Zoudt U het in het midden van de gemeente van Kralingen willen doen? Die wedergeboorte bij mensen die nog dood zijn in de zonden en de misdaden? Die vernieuwing, die nieuwe schepping, die opwekking uit de doden? Die levendmaking zoals onze Dordtse vaderen het hebben gezegd: Die God zonder ons, in ons werkt?

Kijk, dat gaat gebeuren als Christus je gaat onderwijzen als Profeet en Leraar. Als je onder de prediking van Zijn Woord mag komen, dan komt de Heilige Geest het hart openen, om dat Woord in je hart te brengen. En dat heeft de Heere beloofd. Kijk maar bij Lydia. Ze gaat daar zitten onder de prediking van Paulus. En Paulus gaat preken, preken, preken. Hij gaat het Woord preken. Hij is een gezant van Christuswege. Hij laat de stem van Christus horen. En terwijl de woorden klinken, komt daar de Heilige Geest en gaat er het hart van Lydia openen, en zorgt ervoor dat het Woord in haar hart terecht komt.

En wanneer Hij dat Woord in het hart van Lydia brengt, neemt Hij het geloof mee, zodat Lydia het Woord gaat geloven, wat Paulus tot haar spreekt. Want zij sloeg acht op hetgeen Paulus tot haar sprak. En als dat wonder gaat gebeuren, gaat de Heere ordelijk werken. Dan leer je Adam kennen en dan leer je Christus kennen. Dan ga je verstaan, dat je van Adam moet worden afgesneden om Christus te worden ingeënt, zoals een rankje in de wijnstok. En als dat gebeurt in je leven, als je dat mag kennen, dan weet je dat je wederom geboren bent.

Misschien zit je daar wel mee en daar gaan wij mee afsluiten. Dominee, hoe weet ik nou dat ik wederom geboren ben? Hoe weet ik nou, dat ik op de goede weg ben? Ja, als je wederom geboren wordt, gaat er wat in je hart gebeuren. Dan krijg je genade voor genade. En die genade staat beschreven in het Woord van God. Dan vind je je leven terug in het Woord van God. Want Gods Woord zegt, dat door het Woord je gang en treden worden vastgemaakt. Maar pas op! Nu moet ik wel ergens voor waarschuwen en dat doe ik echt uit liefde. Want ik heb u er niet voor over, dat u uzelf bedriegen zal voor de eeuwigheid. Het is niet zo in het geestelijke leven, dat je door een optelsommetje van kenmerken erachter komt, dat je wederom geboren bent. Hoewel het een zegen is, als je met de nood van je leven met datgene wat er in je hart omgaat, onder de prediking mag zijn. En je vanuit het Woord mag horen, dat je geen vreemde bent van Gods genade in je leven. Dat er inderdaad sprake kan zijn van kenmerken. Dat is ook zo, maar daar mag je niet op gaan rusten. Want er zijn namelijk ook algemene werkingen van de Geest.

U zou het hoofdstuk over de wedergeboorte van Wilh. À Brakel eens moeten lezen. Die waarschuwt er ook ernstig voor. Er zijn mensen die kunnen best weleens overtuigingen hebben. Of een indruk van dood en eeuwigheid. Er kunnen best wel eens mensen aangeraakt zijn onder de prediking van een gekruisigde Christus. Je kan best weleens een nachtje wakker liggen en voelen: ik moet bekeerd worden. Maar je ziet zo dikwijls, als dat algemene overtuigingen zijn, dat het na verloop van tijd overgaat en dan blijft er niets van over. Dus er kunnen wel eens van die roeringen zijn in je hart, terwijl je toch ten diepste niet wederom geboren bent. Daarom is het zo gevaarlijk om je wedergeboorte te gronden op kenmerken alleen.

Ja maar, dominee, hoe weet ik het dán? Dat weet je als je door het geloof met Christus bent verenigd. Daar gaat het ook de volgende zondagen heen. Vanuit zondag 5 naar zondag 7. Het gaat om de gerijpte vrucht van de wedergeboorte, zoals prof. Wisse dat ook zo heel mooi onder woorden brengt. En wat is die gerijpte vrucht? Dat ik weten mag door het geloof met Christus verenigd te zijn. Dat zegt Wilh. À Brakel ook. Hij heeft oog voor allerlei verschillende manieren, waarop de Heere een zondaar van dood levend maakt. Prachtig en troostvol om te lezen. Maar bij dat alles zegt hij: Zo iemand mij vraagt waaraan hij het eerste begin van zijn wedergeboorte zal kennen, dan antwoordt hij: Van de eerste daad van het geloof. Dat is die eerste geloofsdaad, die uitgaat naar Christus.

En als dat plaatsvindt en als dat verdiept wordt in je geestelijke leven, dan zal de Heilige Geest je bij tijden terugleiden en het licht geven. En mag je soms je hele weg overzien en zeggen: Ja, en toch, en toch begon het toen en daar. Maar op het moment, dat ik weten mag, dat ik tot Christus ben gevlucht en Christus door het ware geloof heb mogen aannemen, en met Hem verenigd mocht worden, toen dat in mijn leven gebeurde, toen wist ik het zeker.

Toen zag ik pas, wat God al eerder in mijn leven gedaan had. Dan kan het wel eens wezen, dat Hij je zover terugleidt, dat het in je kinderjaren al begonnen is. En daarom, gemeente, in het licht van de prediking van deze middag, maar ook in het licht van de prediking van deze morgen, zou ik het u van harte willen toeroepen: Rust niet, rust niet, voordat je weten mag in de Vrijstad Christus te zijn. Dan ben je zeker, dat je wederom geboren bent. Dan mag je verstaan wat we samen gaan zingen: Hij heelt gebrokenen van harte en Hij verbindt ze in hunne smarten, die in hun zonden en ellenden, tot Hem, de Heere Jezus Christus, zich ter genezing mogen wenden.

Amen.

Zingen: Psalm 147:2
Hij heelt gebrokenen van harte,
En Hij verbindt z' in hunne smarte,
Die, in hun zonden en ellenden,
Tot Hem zich ter genezing wenden.
Hij telt het groot getal der starren,
Die 't scherpst gezicht op aard' verwarren.
Hij roept dat talloos heir te zamen,
En noemt die alle bij haar namen.

Dankgebed.

Zingen: Psalm 119:88:
Gun leven aan mijn ziel, dan looft mijn mond
Uw trouwe hulp; stier mij in rechte sporen;
Gelijk een schaap heb ik gedwaald in 't rond,
Dat, onbedacht, zijn herder heeft verloren;
Ai, zoek Uw knecht, schoon hij Uw wetten schond;
Want hij volhardt naar Uw geboôn te horen.

Zegenbede.